

KENTELIOÙ BREZHONEG

War ar Radio

Sizhun XXIV

AR VICHEROURIEN A ZEU D'AR GER

KENTEL 1

AR PLOMBER

I = An Itron Koig

P = Ar Plomber

P - Boñjour deoc'h !
 An aotrou Torropen plomber a vicher.
 Me 'gav din ho peus galvet ac'hanon bremaik.

I - Bremaik ! Boullc'hurun ! Teir eur zo emaon o c'hortoz ac'hanoc'h !
 Aet eo ar c'hog kuit eus al lavabo ! N'hallec'h ket dont fonnusoc'h ?

P - Opala ! Me 'gred din emañ an dour o strinkañ forzh pegement en ho sal-dour neuze !

I - A soñj deoc'h ?

P - 'Rit ket bil, ma Itron ger ! Amzer din digeriñ ma boest-oustilhoù hag e vo renket an aler ;
 Nevesoc'h evit biskoazh 'vo ho lavabo goude-se, ne soñj ket deoc'h ?

I - Ma ! Grit war-dro ma lavabo atav e-lec'h chom da ruzañ ganin !

P - Ma ! Peseurt merk eo ho lavabo ?

I - Peseurt merk ? Feiz n'ouzon ket 'vat ! Unan eus Bro-Saoz eo a soñj din !

P - Opala ! Gouzout a rit Itron...Brasoc'h eo kogoù mod ar vro evit re Vro-Saoz ha
 n'emaint ket o vont da zegouezhout gant kog ho lavabo deoc'h !

I - Biskoazh c'hoazh ! N'eo ket bet standardizet kogoù al lavaboiou gant kumuniezh Europa
 c'hoazh !

P - Nann, dav eo lakaat unan da zont a-ratozh-kaer eus Bro-Saoz. Emaon o vont da gemer
 ar referañs. Ar fakturenn a zo ganeoc'h Itron ?

I - Ar fakturenn ? Ha me 'oar-me pelec'h 'mañ ar fakturenn ! Daouzek vloaz zo 'm boa
 prenet al lavabo-mañ !

P - Daouzek vloaz ' zo !
 Ne soñj ket din e vez lardet kogoù evel-se ken neuze.

I - Petra emaon o vont d'ober gant ma c'hog torrel neuze ? Stoufañ an toull gant un tamm
 torch hag ul lastikenn tro-dro ?

P - Ya, me 'gav din eo ar gwellañ ho peus d'ober a-raok mont da brenañ ul lavabo
 nevez-flamm. Ma ! Ur fakturenn a vo ret din sevel deoc'h memestra.

I - Siwazh ! Ma c'hereion sinañ-chekeñnoù 'zo aet da sec'h iveau hag emaon o c'horloz añkr
ispisial eus Bro Sina abaoe daou viz dija. Me 'gred din e vo ret deoc'h tremen hep ho
chekeñ ar wech-mañ, aotrou kaezh !

SIZHUN XXIV
KENTEL 2
AR RENKER TELE

GERIAOUEG

Kumuniezh*, ar g. -ou
communauté
lastikenn*, al l. -ou
élastique
referañs*, ar r. -ou
référence

añkr, de l'encre
Kog, ar c'h. où *robinet*
merk, ar m. -ou *marque*
plomber, ar p. -ien *plombier*
torch, an t. -ou *torchon*

degouezhout gant
degouezhet gant
correspondre
fardañ fardeñ
préparer, fabriquer
gervel galvet
appeler
mont da sec'h aet ...
dessécher
ruzañ ruzet *traîner*
standardizañ
standardizet standardiser
stoulañ stoulet *boucher*
strinkañ strinkel *gicler*

boullc'hurun
excl.
par le tonnerre
bremaik
tout à l'heure
felz ma foi

'Rit ket bil. Ne vous en faites pas ; ne vous faites pas de bile.
A-ratozh-kaer. *Exprès*
Nevez-flamm. *Flambant neuf.*
A soñj deoc'h? *Croyez-vous ? Pensez-vous ?*
Ar fakturenn ' zo ganeoc'h Itron ? *Avez-vous la facture Madame ?*
Ha me oar-me pelec'h 'mañ ar fakturenn !
Est-ce que je sais, moi, où se trouve la facture ?
Daouzek vloaz ' zo 'm boa prenet al lavabo-mañ !
Il y a douze ans que j'ai acheté ce lavabo !
Aotrou kaezh. *Pauvre monsieur.*
Itron ger. *Chère madame.*

R = Ar renker tele
I = An itron Ar Go

R - A neuze itron ! Un dra bennak a zo a-dreuz gant ho post tele ?

I - Ya 'val ! Me 'soñj din n'eo ket ken mat hemañ hag an hini kozh. Falloc'h-fallañ eo
aet ar skeudenn er sizhun-mañ ha dec'h ne chome nemet ar son ganeomp ken !

R - Ha kozh eo ho post tele itron ?

I - N'eo ket, bloaz zo 'm boa prenet anezhañ.

R - Pelec'h hor boa prenet an tele-mañ itron ?

I - Er supermarc'had.

R - Evel-just ! Gwelloc'h eo prenañ traoù mat er stalioù mat evit mont da brenañ forzh
petra er supermarc'hadoù, itron !

I - Marteze, met kalz marc'hadmatoc'h 'vezont gwerzhet eno. Me, n'on ket ken pinvidik
hag a soñj deoc'h.

R - Marteze int un tammig keroc'h ganeomp met suroc'h int iveau. Ha merkoù eus ar re
wellañ hon eus da werzhañ.

I - Lârit atav !

R - Bremañ ez eus lod gant ur mell skramm, brasoc'h evito n'eus ket ! Hag al livioù ! Eus
ar re vravañ me 'lår deoc'h !

I - Ya sur, met n'oc'h ket deuet tre betek du-mañ evit gwerzhañ un eil tele din.
Evit renkañ ar post-mañ ne lâran ket.

R - Mal, gwelomp eta ! Falloc'h-fallañ eo aet ar skeudenn ho peus lâret din ?

I - Ya, falloc'h-fallañ.

R - Mm, leuzet eo an lub 'm eus aon.

I - Grevus eo ?

R - N'eus ket gwashoc'h ! Dav 'vo cheñch ar pezh.

I - Gast 'val ! Ar postou tele, bremañ, n'int ket ken solut ha re wechall !

R - E-giz-se 'mañ itron hag e-mod-se e werzher muloc'h diouto !

SIZHUN XXIV

KENTEL 3

AR MARC'HADOUR-RED

GERIAOUEG

skeudenn', ar s. -ou <i>image</i>	bezañ a-dreuz bet a-dreuz <i>clocher</i>	brasoc'h superlatif <i>plus grand</i> falloc'h-fallañ <i>de pire en pire</i>
pezh, ar p. -iou <i>pièce</i>	ne pas fonctionner	grevus grave
son, ar s. <i>son</i>	<i>normalement</i>	gwelloc'h sup. meilleur
supermarc'had, ar s. -ou <i>supermarché</i>	gwerzhañ gwerzhet <i>vendre</i>	keroc'h sup. plus cher
tub, an l. -ou <i>tube</i>	cheñch cheñchet <i>changer</i>	marc'hadmatoc'h <i>meilleur marché</i>
	renkañ renket <i>arranger</i>	solut solide
	teuziñ teuzet <i>fondre</i>	suroc'h sup. plus sûr

Me ' soñ din n'eo ket ken mat hemañ hag an hini kozh.

Je pense que celui-ci n'est pas aussi bon que l'ancien.

Bloaz ' zo 'm boa prenet anezhañ. Il y a un an que je l'ai acheté.

Pelec'h ho poa prenet an tele-mañ Itron ?

Où avez-vous acheté celle-là Madame ?

Gwelloc'h eo prenañ traou mat er stalioù mat evit mont da brenañ forzh petra er supermarc'hadoù, Itron !

Il vaut mieux acheter des choses de qualité dans les bons magasins plutôt que d'acheter n'importe quoi dans les supermarchés.

Marteze int un tammig keroc'h ganeomp met suroc'h int iveau.

Peut-être sont-ils un peu plus chers chez nous mais ils sont plus sûrs aussi.

M = Ar marc'hadour

Y = Yann

M - Demat deoc'h Aotrou !

Y - Demat deoc'h iveau ! Evit petra eo ?

M - Gwerzhañ a ran tapisou eus an dibab. Eus Persia int, n'eus ket gwelloc'h evit ar rese war ar marc'had. Ar re vravañ int, ha gweet holl gant an dorn mar plij !
Sellit ouzh ar re-mañ ! Ha gwelet ho peus c'hoazh tapisou ken kaer hag ar re-mañ !

Y - Gwir eo, brav-tre int.

M - Pa lâran deoc'h ! Pet a lakaan deoc'h ? Dav eo soñjal en ho pugale iveau !

Y - N'ouzon ket hag-eñ e c'hellan ... Kompreñ a rit, n'emañ ket ma gwreg er gêr ha...

M - Pebezh souezhadenn gaer eviti ! Pehini a blij deoc'h ar muiañ ? An hini ruz-mañ marteze ?

Y - Nann, ne blij ket din ar seurt ruz-se, re flamm eo. N'eus ket unan dislivetoc'h ?

M - Eo, bez ez eus, sellit ouzh hemañ !

Y - Aa ! Al liv ruz-mañ a zo kaer. Bravoc'h eo kalz evit egile !

M - Gwelet a ran ez oc'h boaz da zibab ar pep gwellañ evit ho ti ! Mont a ray ho krweg sot gant an tapis-mañ.

Y - Pegement eo ?

M - Ne goust nemet tri mil lur. N'eo netra evit ur pezh labour e-giz-mañ savet pizh ha pizh.
Sellit mat adarre !

Y - Ya, ar wirionez a zo ganeoc'h moarvat. Met, petra welan-me aze war an etiketenn ?
Made in Taiwan ! Biskoazh c'hoazh !

GERIAOUEG

etiketenn*, an e. -ou	gweañ gweet	dislivetoc'h
éiquette	tisser	comparatif
souezhadenn*, ar s.	gwerzhañ gwerzhel	plus délavé
-ou surprise	vendre	
	mont sol gant	
	aet sol gant	
	être fou de	
	sevel pizh ha pizh	
	savel ...	
	fabriquer minutieusement	

Gwerzhañ a ran tapisou eus an dibab. Je vends des tapis de choix.
 Eus Persia int. Ils sont de Perse.
 Ar re vravañ int, ha gweet holl gant an dorn mar plij !
 Ce sont les plus beaux, et entièrement tissés à la main s'il vous plaît !
 Ha gwelet ho peus c'hoazh tapisou ken kaer hag ar re-mañ ?
 Est-ce que vous avez déjà vu des tapis aussi beaux que ceux-ci ?
 Pa lâran deoc'h ! Quand je vous le dis !
 Pet a lakaan deoc'h ? Combien en voulez-vous ?
 Dav eo soñjal en ho pugale iveau ! Il faut penser à vos enfants aussi !
 Pebezh souezhadenn gaer evili ! Quelle bonne surprise pour elle !
 Ne blij ket din ar seurt ruz-se, re flamm eo.
 Ce rouge-là ne me plaît pas, il est trop voyant.
 Bravoc'h eo kalz evit egile ! Il est beaucoup plus beau que l'autre !
 Mont a ray ho kwreg sol gant an tapis-mañ. Votre femme sera folle de ce tapis.
 N'eo netra evit ur pezh labour e-giz-mañ savet pizh ha pizh.
 Ce n'est rien pour un ouvrage comme celui-ci fabriqué minutieusement.
 Ya, ar wirionez a zo ganeoc'h moarvat. Oui, vous dites vrai certainement.
 Biskoazh c'hoazh ! Jamais encore !

SIZHUN XXIV

KENTEL 4 UR SONADUR

Paotr an ti = P Ti
 Paotr ar sondadur = P

- P Ti - Evit petra eo ?
 P - Devezh mat deoc'h, evit ur sondadur eo. Ha mat eo deoc'h respont d'un nebeut goulennoù ?
 P Ti - Me a blij din pa vez goulenet ma ali diganin. Diwar-benn petra eo ?
 P - Diwar-benn ar gwin.
 P Ti - Hopala ! Gwelloc'h gwellañ , deuit-tre mar plij.
 P - Prest oc'h ?
 P Ti - Ya , prest on !
 P - Peseurt gwin a blij deoc'h ar muiañ ? Ar gwin gwenn, ar gwin ruz pe ar gwin roze ?
 P Ti - Ne blij ket din nemeur ar gwin roze nemet pa vezan o tebriñ en un li-pizza .
 Ar gwin gwenn a blij din gwelloc'h, dreist-holl ar Muskadig a gavan mat-tre pa vez servijet fresk. Met ar seurt a blij din ar muiañ eo ar gwin ruz.
 P - Perak ?
 P Ti - Me a soñj din ez eo magadurusoc'h evit ar re all.
 P - Ha pelec'h oc'h boas da evañ gwin ?
 P Ti - Er gêr, dreist-holl pa vezan o tebriñ ha pa deu mignonned.
 P - Ha pa vezit en un davarn ?
 P Ti - Ne ran ket, gwelloc'h eo ganin ur banne bier a-benn neuze.
 P - Gwelet a ran, ha peseurt gwin ruz a ya ganeoc'h evel kustum ?
 P Ti - Ar gwin Bourdel a ziskenn mat met n'ouzon ket kalz diouzh ar gwin evit lavaret deoc'h ar wirionez.
 P - Ha kavout 'ra deoc'h eo gwelloc'h prenañ ho kwin en ur stal ispisializet pe en ur supermarc'had ?
 P Ti - Gwelloc'h eo ganin mont d'ar supermarc'had nemet pa fell din profañ ur voutailhad d'ur mignon.

P - Mat, trugarez deoc'h !

PTi - Ne oa netra. Met ar wech a zeu 'vo ret deoc'h degas ur banne ganeoc'h da dañva !

GERIAOUEG

tavarn*, an d. -iou
taverne, bar
stal*, ar s. -iou
magasin

all, an a. -iou
conseil, avis
banne, ar b.
un verre (à boire)
bier, de la bière
gwin Bourdel,
du Bordeaux
gwin roze,
du vin rosé
Muskadig
Muscadet
sondadur, ar s.
-iou sondage

tañva lanvet goûter
profañ profet
offrir

magadurusoc'h
comparatif
plus nourrissant
nemeur guère

Ha mat eo deoc'h respont d'un nebeut goulennoù ?
Auriez-vous l'amabilité de répondre à quelques questions ?
Ne blii ket din nemeur ar gwin roze. Le rosé ne me plaît guère.
Ha pelec'h oc'h boas da evañ gwin ?
Et où avez-vous l'habitude de boire du vin ?
Ha peseurt gwin ruz a ya ganeoc'h evel kustum ?
Et quel vin rouge avez-vous l'habitude de boire ?
Met n'ouzon ket kalz diouzh ar gwin.
Mais je ne m'y connais pas très bien en vin.
Gwelloc'h eo ganin mont d'ar supermarc'had.
Je préfère aller au supermarché.

Paotr al lizheroù = PL
An Iltron Kalvez = IK
An Aotrou Kalvez = AK

- PL - Devezh mat deoc'h, bez emañ an aotrou Kalvez er gèr ?
IK - Ya, me a gav din emañ amañ.
AK - Petra 'zo ?
PL - Ur pakad 'm eus evidoc'h !
AK - Ur pakad ? Gwellañ kelou ! Ul levr 'm oa goulenet pemzeketz ' zo moarvat.
Emichañs 'vo ken dedennus ha ma seblante bezañ war ar lollennoù bruderezh !
PL - Ha plijout a ra deoc'h lenn kalz Aotrou Kalvez ?
AK - Ya 'vat ! Ha c'hwi iveau, me 'gav din !
PL - Ya, met ne deuan ket a-benn da lenn kement hag am bez c'hoant !
AK - Re wir, kalz muioc'h a amzer a ya gant al labour evit gant an dudi siwazh !
PL - Ya, hag e-giz se 'vo e-pad ur prantad mat a amzer c'hoazh,
me 'soñj din ! Ma, dav eo deoc'h sinañ e-traoñ ar baperenn degemer amañ.
AK - Setu !
PL - 35 lur 'zo da baeañ iveau !
AK - Gast ! Keroc'h eo c'hoazh evit ar wech all ! Me 'grede din e vele bet chomet ingal ar
mizou e-pad ur mare. N'eus ket gwall bell 'zo 'oant aet war gresk c'hoazh !
PL - Petra ' reoc'h ! E-giz-se 'mañ ! Ar pezh a vez paeel ker a vez istimel ar gwellañ !
AK - Emichañs 'm bo plijadur gant al levr-mañ neuze.
PL - Lennadenn val ha kenavo !
AK - Kenavo ar c'hentañ !

GERIAOUEG	
lennadenn*, al l.-	istim istimet
où lecture	estimer, considérer ;
dudi, an d. - où	apprécier
plaisir, charme	mont war gresk
mare, ar m. - où	aet war gresk
moment	augmenter
miz, -iou frais	sinañ sinet signer
pemzektez, ar p.	
quinzaine	
prantad, ar p. - où	
moment	

Gwellañ kelou ! Que demander de mieux !

Kalz muioc'h a amzer a ya gant al labour evit gant an dudi, siwazh !

On consacre plus de temps au travail qu'au plaisir hélas !

Gast ! P...

Petra reoc'h ! Que faire ! Que peut-on faire ?

E-giz-se 'mañ ! C'est comme ça !

dedennus
intéressant
ingal régulier
siwazh hélas
e-traoñ en bas

AN DEREZIOU KENVERIAN / COMPARATIFS ET SUPERLATIFS

1 - AN DEREZ KEVATAL / COMPARATIF D'EGALITE

On utilise l'adverbe "KEN" pour construire le comparatif d'égalité. Le deuxième terme de la comparaison est introduit par "HA" ou "HAG" (devant une voyelle).

Ex : Gwelet ho peus tapisou ken kaer hag ar re-mañ.
vous avez vu des tapis aussi beaux que ceux-ci.

Formes irrégulières

Mat : koulz - kenkoulz (bien - aussi bien)

Pell : keit (aussi loin, long, longtemps)

Kalz : kement (beaucoup - autant)

2 - AN DEREZ DIGEVATAL / LE COMPARATIF D'INFERIORITE

Le comparatif d'infériorité s'exprime en Breton par la négation du comparatif d'égalité.

Ex : Ar postou tele bremañ n'int ket ken solut ha re wechall.
Les téléviseurs d'aujourd'hui sont moins solides que ceux d'hier.(pas aussi que)

3 - AN DEREZ UHELOC'H / COMPARATIF DE SUPERIORITE

Le comparatif de supériorité se construit en ajoutant le suffixe "OC'H" à l'adjectif ou à l'adverbe. On introduit le second élément à l'aide de la préposition "EGET" ou "EVIT".

Ex : Brasoc'h eo Yann eget Fañch.

Yann est plus grand que Fañch.

N'hallec'h kel dont ionnusoc'h ?

Ne pouviez-vous venir plus vite ?

Nevesoc'h eget biskoazh...

Plus neuf que jamais...

Le comparatif de certains adjectifs ou adverbes est irrégulier :

Mat : gwelloc'h (bon ; meilleur...)

Fall : gwashoc'h (ou falloc'h) (mauvais ; pire...)

kalz : muloc'h (beaucoup ; plus...)

Quand la consonne finale de l'adjectif est G D B Z ZH
elle est renforcée et devient K T P S SH

Ex : gleb : glepoch'h (mouillé, plus mouillé.)

kozh : koshoc'h (vieux, plus vieux...)

Remarques :

1) Le comparatif des participes passés employés comme adjectifs se traduit de préférence à l'aide de l'adverbe "MUI" placé devant le participe.

Ex : Muioc'h anavezet.

Plus connu.

2) traduction de "plus de" : "muioc'h a"
"moins de" : "nebeutoc'h a"

4 - AN DEREZ UHELAN / SUPERLATIF

Le superlatif se construit en ajoutant le suffixe AÑ à l'adjectif.

Ex : An ti brasañ (*la plus grande maison*)

Le superlatif peut aussi se placer devant le nom :

Ex : Ar brasañ ti (*la plus grande maison*)

Comme la terminaison -OC'H (du comparatif de supériorité), la terminaison -AÑ renforce la consonne finale de l'adjectif. Les consonnes G D B Z ZH deviennent
K T P S SH

Ex : gleb - glepañ (*mouillé, le plus mouillé*)
kozh - kossañ (*vieux, le plus vieux*)

1-Comme avec tout adjectif, même au superlatif, les substituts du nom permettent de remplacer le nom par un auxiliaire : HINI ou RE.

Ex : an ti kozh (*la vieille maison*)
An hini kozh (*le vieux*)
An hini kossañ (*le plus vieux*)

An daol gozh (*la vieille table*)
An hini gozh (*la vieille*)
An hini gozhañ (*la plus vieille*)

An tier kozh (*les vieilles maisons*)
Ar re gozh (*les vieux*)
Ar re gozhañ (*les plus vieux*)

Cependant, dans le cas du superlatif on peut se passer de l'auxiliaire :

Ar c'hoshañ (*le plus vieux*)

2- On retrouve des formes irrégulières :

kalz : ar mulañ (*le plus*)
mat : ar gwellañ (*le meilleur*)
fall : ar gwashañ (*le pire*)

3- Le superlatif du participe passé employé comme adjectif se traduit de préférence à l'aide de l'adverbe "MUI" au superlatif.

Ex : Ar muiñañ anavezet.

Le plus connu.

TOURNURES VERBALES IMPERSONNELLES

Me a fell din	Je veux
Me ' gred din	Je crois
Me 'gav din	Il me semble
Me ' soñj din	je pense
Me ' blij din	j'aime

Dans ces tournures verbales la personne est indiquée deux fois ; la première fois par le pronom personnel sujet, la deuxième fois par la préposition conjuguée "DA". Cependant nous avons appelé "impersonnelles" ces tournures dans la mesure où le verbe ne peut directement porter les marques de personne (les formes fellan, fellez... sont impossibles); il reste bloqué à la troisième personne.

Ces tournures verbales servent à exprimer une opinion, un sentiment, une volonté.
Elles sont généralement suivies d'une proposition subordonnée complétive introduite par la préposition "E".

Ex : Me ' gred din e vo ret deoc'h tremen hep ho chekenn.
Je crois bien que vous devrez vous passer de votre chèque.

Autres exemples :

Fañch ' soñj dezhañ eo dreist ar re all.
Fañch se croit mieux que les autres.
C'hwi ' gav deoc'h e vo prest warc'hoazh ?
Pensez-vous qu'il sera prêt demain ?
Ar vugale ' gred dezho e vo plijadur er sirk.
Les enfant croient qu'ils s'amuseront au cirque.
Ne blij ket dit mont da bourmen ?
N'aimes-tu pas aller te promener ?
Mari ne gred ket dezhi e c'hoarvezo.
Mari ne croit pas que cela puisse arriver.

On verra d'autres expressions dans lesquelles la personne est indiquée deux fois ; ainsi on dira :

Me ' zo pres warnon. (*Je suis pressé.*)
ou encore

Anna a zo aet he gwaz digant. (*Son mari l'a quittée*)